

Юріца Павичич

ЧЕРВОНА ВОДА

*З хорватської переклала
Наталія Хороз*

ВИДАВНИЦТВО АНЕТТИ АНТОНЕНКО
ЛЬВІВ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ
СІЛЬВА ЗНИКЛА

ОДИН

Весна (1989)

Для початку: Весна пам'ятала той час.

День був по-вересневому теплим, гарним, ніби небо заздалегідь насміхалося з них. Приємний містраль з моря весь день розганяв тепло бабиного літа. А коли стемніло, вулиці, кухні та кімнати взялися приємними сиротами вечірнього холоду, який віщував осінь.

Весна не просто пам'ятала час. Пам'ятала й приміщення.

Пам'ятала будинок на вершині Міста на вулиці за церквою, будинок, у якому вона прожила більшу частину свого життя. Заплющивши очі, Весна чітко бачила планування кімнат, меблі, предмети. Вхід через ґанок, засклена веранда, вітальня, кухня, підлога якої вкрита плиткою тераццо. У вітальні — стіл, а навпроти столу — диван з пошарпаною оббивкою. У коридорі — металевий вішак для верхнього одягу. А біля нього — двері. Двері до Сільвиної кімнати, на яку Сільва прикріпила табличку «*Keep out*»*.

Весна пам'ятала, який вигляд мала вітальня того дня. У кутку — телевізор «El Niš». На фотелі — оберемок несправжніх речей. На стіні — календар з канадськими красвидами, а над кухонними дверима — олеографія Доброго Ісуса. Ісуса з вологими та мрійливими очима, схиленою головою і злегка хвилястою бородою. Вказівний палець піднятий угору, наче попереджає про те, що має статися.

Таким був їхній старий будинок того дня, 23 вересня 1989 року.

Це був вечір суботи. Як і щосуботи, вони вечеряли разом. За столом їх було четверо. На чолі столу сидів Яків. Навпроти сиділа Весна. Вздовж стіни, що межує з терасою, сиділи їхні діти. Двоє дітей. Двоє близнюків — Сільва і Мате.

Так почалася сцена, яку Весна пам'ятала. Всі четверо в хаті, сидять довкола столу. Перед ними вечерея, а ту вечерею

* «Не заходити» (англ.).

приготувала вона. Перед ними на столі варена шпарагівка, хліб і пражена смарида. А вони вчотирьох сидять і їдять, наче це звичайний вечір, як будь-який інший.

У кутку кімнати — ввімкнений телевізор, який транслює новини. Новини бурхливі, часи хвилюючі: демонстрація китайських студентів на площі, в Румунії повстав народ, словенська партія проголосувала за нову конституцію й вимагала реформувати Югославську Федерацію. Повсюдно про політику говорять з якимось новим тривожним запалом. Але ні її, ні Якова політика не цікавила. І вона, і Яків жили в твердому переконанні, що коли вони триматимуться подалі від біди, біда триматиметься подалі від них.

Весна пам'ятала все: запахи, смаки, образи. Пам'ятала м'які нутроші смариди, які танули в роті. Шпарагівку, яку приправила нарізаним часником. Пам'ятала Якова, який, як завжди, їв повільно й мало. Сільву, яка жадібно ковтала рибу, боролася з кісточками, випльовуючи їх у тарілку. Пам'ятала, звісно, і Мате. Пригадувала, як він обережно й повільно їв, складаючи риб'ячі хребти вздовж краю тарілки в ідеальному порядку, наче вони — мерці. Мате завжди так їв. Повільно, методично, нарізаючи їжу на дрібні шматочки, ніби годував крихітних невидимих ліліпутів.

Чотири силуети, чотири тіла, схилених за столом, жували рибу і випльовували кісточку. Таким пам'ятала Весна той вечір. Пам'ятає його донині.

Бо сьогодні знає. Знає те, чого не знала тоді.

Знає, що то був останній вечір їхнього нормального життя.

* * *

Того вересня 89-го року вони з Яковом були у шлюбі неповних вісімнадцять років. Весна вийшла заміж за Якова восени 1971 року. Вони одружились у суботу, за три тижні до Різдва, цивільну церемонію здійснив місцевий працівник ЗАЦС Міста. Бенкет влаштували в холі готелю, а першу ніч вони провели в готельному номері, який поза сезоном був сирим і холодним.

Після весілля вони перебралися в будинок на вершині вузького узвозу над церквою Святого Шпира. Будинок ді-

лили зі Златою, незаміжною Весниною тіткою, яка буде їхньою співмешканкою протягом наступних семи років. Тиха й невидима Злата мешкала з ними, аж доки одного дня 1978 року її не знайшли на кухонній плитці нерухомою, розбитою інсультом. Поховали Злату тихо і як годиться, а потому — через тиждень — спорожнили її кімнату, двері якої виходили у коридор. Златину кімнату перетворили на Сільвину.

Тієї суботи 89-го року Сільва все ще мешкає в кімнаті, яка виходить у коридор. У цій кімнаті вона зберігає одяг, різноманітні дрібнички та підліткові таємниці. На дверях кімнати повісила табличку англійською мовою, яка наказувала дорослим триматися якнайдалі від неї.

Весна і Яків переїхали в стару хату тітки Злати восени 71-го року, наступного дня після весілля. Через місяць Весна відчула ранкову нудоту, і перед сніданком її вирвало в раковину. Через тиждень місцевий лікар сказав, що вона вагітна. Невдовзі потому гінеколог зі Спліта повідомив їй радісну новину. Вона носила близнюків.

Мате і Сільва — двояйцеві близнюки. Коли на них дивишся, помічаєш схожість, ті самі брови і профіль носа. Однаково витончене чоло і така ж зморшка біля рота, зморшка, яка натякає на впертість. Але якщо фізично Мате і Сільва схожі, за характером вони різні. Мате — спокійна і відповідальна дитина, сумлінна й обережна, юнак, на якого можна поклатися і який, впевнена Весна, стане їм опорою у старості. А Сільва, Сільва — інша. «Сільва, — висловилася колись тітка Злата, — *бандитка*». «Сільва піде далеко, — сказав якимось Яків». Піде далеко, бо завжди вміє нав'язати свою волю.

Того вересня 89-го року Мате і Сільві неповних вісімнадцять років. Мате навчається на випускному курсі кораблебудівного училища, а наступного літа, коли закінчить училище, планує вступити на факультет кораблебудування. Сільва закінчує Школу економіки й автоматизації діловодства, а на запитання батьків про плани на майбутнє відповідає ухильно, обережно змінюючи тему. І Сільва, і Мате продовжили здобувати середню освіту в Спліті. Коли Мате вступив до училища, то з полудня працював помічником розвантажувальника риби. Не бажаючи втрачати денний заробіток, він залишився жити в Місті і почав їздити на навчання. Тому

Мате встає щодня о шостій годині і 35 хвилин, їде до Спліта приміською шосейною трасою. Сільва — ні. Сільва мешкає в жіночому гуртожитку на вулиці Кирила і Мефодія у Спліті. Приїжджає до Міста щосуботи, тож і цієї суботи приїхала додому на останні літні вихідні.

Того вересня 89-го року Якову сорок два роки. Він уже трохи почав лисіти над скронями, але ще підтягнутий, живіт плаский, і цим він особливо пишається.

На той час Яків іще працює бухгалтером на пластиковій галантерейній фабриці. Фабрика розташована у цеху скло-металу над магістральною дорогою, в цеху, який сьогодні — звичайнісінька потріскана руїна. На фабриці виготовляють пластикові м'ячі, кранці й надувні човни. Яків працює на фабриці у відділі платежів. Виконує свою роботу терпляче і сумлінно, без недбалості, але й без амбіцій. Коли повертається додому і закінчує обідати, Яків відпочиває на дивані й читає газету. Тоді спускається на перший поверх, до колишньої комори. Там він має розвагу, яка є його головною пристрастю: радіоаматорство. Протягом дня Яків з'єднує, спаює та склеює, збирає прилади з купою лампочок, які Весні здаються таємничо магічними. А коли стемніє, Яків сідає у підвалі, налаштовує частоти й годинами розмовляє англійською з людьми, яких ніколи не побачить. Весна іноді слухає свого чоловіка, який розмовляє як чужинець із чужинцями на іншому кінці земної кулі. Вона ніколи не збагне, в чому сенс. Але Весна не скаже Якову, що думає про це, адже знає, що чоловік мусить мати якусь божевільну пристрасть.

Того 1989 року Весні тридцять вісім років. Протягом чотирнадцяти років вона працює вчителькою географії у філії восьмилітньої школи Міста. З понеділка по п'ятницю Весна викладає місцевим дітям про рух Гольфстріму, про країни-експортери нафти та річкові басейни Югославії. Оскільки Місто невеличке, вона зустрічає своїх учнів на вулиці, учні вітаються з нею в крамниці, а їхні батьки схвально кивають головами, коли бачать її по неділях у церкві. Коли Весна почала працювати, то вірила, що любить школу і любить дітей. Тепер вона не така впевнена. Минає час, вона все частіше помічає, що заходить до класу з приглушеним роздратуванням, а дитячі капості викликають у неї спалахи неадекватного

гніву. Через чотирнадцять років Весні все більше здається, що діти насправді злі.

Наприкінці наступного року Весні виповниться сорок. Іноді вона думає про ту потворну цифру чотири, з якої надалі відраховуватиметься її вік. Думає про те, що за останні роки набрала ваги, погрузла в одноманітній роботі і в спокійному, щасливому, але нудному шлюбі. У такі миті — а бувало це справді рідко — Весна розуміє, що перебуває на тому етапі свого життя, коли ще чимало можна переінакшити. Можна змінити роботу або переселитися в інше місто. Можна схуднути, вивчити китайську або змінити зачіску. Але ці помутніння нетривалі. Насправді Весна не хоче змін і знає, що Яків їх теж не бажає. Для нього, як і для неї, життя, яким вони живуть, вдале. З понеділка до п'ятниці вони виконують свою нудну, але надійну роботу. По обіді читають на веранді: вона — книжку, він — газету, а влітку вони ходять на пляж. Щосуботи спускаються до риболовецької шхуни в гавань і купують рибу в рибалок. По неділях на подвір'ї розпалюють багаття і смажать рибу, чи ковбаски, чи каре. Яків любить поратися біля вогню. Коли він розпалює багаття, його чоло червоніє, а над бровами виступають великі горошини поту. Яків завжди перепікає м'ясо і псує рибу, але Весна дозволяє йому гратися з тим, що робить його щасливим.

А згодом, коли день хилиться до вечора, вони з Яковом сідають разом на диван і ставлять на стіл перед собою пляшку вина «Refuge». Близько десятої години Весна відчуває, що її повіки злипаються, Яків вимикає телевізор і переносить її в ліжку. На той момент — влітку 89-го — вони все ще кохаються. Роблять це не часто, але спокійно, зі знанням справи, ніби тіло партнера — добре відомий налагоджений пристрій, яким ти звик керувати.

У той час, того вересня 89-го, Весна все ще щаслива жінка.

Весна все це пам'ятала. Пам'ятала чотирьох людей, які сиділи за кухонним столом, під мрійливим Ісусом і календарем з канадськими пейзажами. Над Містом опускалися сутінки, а з площі перед гаванню було чути музичну репетицію рибальських фестин. Вона пам'ятала, як чотири тіні їли, сьорбали вечерю, розливали вино, розмовляли. Яків підвівся, відніс посуд до раковини і сховав вино в креденс. Сільва встала з-за столу і ліниво, м'яко рушила до своєї кімнати.

Те, що відбудеться далі, Весна згадує як фільм, що його пускають тисячу разів. Пам'ятає, як миє тарілки в раковині. Мате, який тріпає обрус і змитає крихти з підлоги. Якова, який сидить за столом і розважається кросвордом у «Slobodna Dalmacija». Поки Яків розгадує кросворд, Сільва йде до кімнати. Повертається вдягнуеною для виходу. Весна точно пам'ятає, у що вона вдягнена. Пам'ятає це й сьогодні, наче Сільва перед нею: надто коротка сукня з квітковим візерунком, високі червоні кеди «олстар», широка мішкувата сумка. Під пахвою — червоний плащ. Бо ж бабине літо — вночі біля моря може бути прохолодно.

Ось ця мить. Сільва стоїть у дверях у сукні з квітковим візерунком, у кедах «олстар» на ногах. Стоїть, наче очікує оплесків, а потім коротко каже:

— Я йду.

— З ким ти йдеш гуляти? — запитує Яків. — З Бране?

— Нє, не з Бране, — відповідає Сільва, — не нині. Його тут нема, він у Рієці, має іспити в школі мореплавства. Повернеться завтра.

— То куди ти йдеш? — питає батько Сільву.

— Йду вниз, у затоку, на фестини, — відповідає вона. — Не чекайте мене, я прийду пізно.

— Бережи себе, — мовить їй Яків. Наказує доньці бути обережною, а Весна досі дивується, чому він це сказав.

Сільва поправляє шлейку, закладає сумку на плече, а тоді коротко і невимушено каже:

— Ну, па.

Каже це і виходить за двері, швидко й нечутно, як вітерець.

Виходить, а Яків не звертає на це анінайменшої уваги. Коли його донька йде, він сидить за столом, зайнятий розгадуванням кросворда, і навіть не підводить голови. Коли її донька йде, Весна займається посудом, витирає його кухонним рушником. Вона й досі не знає, чи бодай кинула на Сільву погляд. І майже переконана, що не відповіла на її прощальні слова.

Бо тоді вона не могла того знати. Але тепер знає: та мить, коли Сільва кинула «Ну, па» і її сукня затріпотіла до виходу, була останньою, коли вони її бачили.

ДВА

Мате (1989)

Того ранку Мате прокинувся з похміллям. Стеля над ним гойдалась, а від скронь до чола голову розривав тупий пост-алкогольний біль.

Хлопець розплющив очі. Але відразу заплющив, бо від яскравого ранкового світла голова боліла ще дужче. Він лежав із заплющеними очима, намагаючись ще трохи поспати, сподіваючись, що сон прожене головний біль. Але для цього було запізно. Гомін і світло повністю розбудили його, тому він просто лежав із заплющеними очима, прислухаючись до звуків навколишнього світу.

Близько сьомої Мате почув у коридорі батькові кроки. Потому шум води в душі, а тоді знову кроки. Мама з батьком тихо розмовляли на кухні. З кухні до його кімнати долинав запах турецької кави. Приємний запах.

Мате лежав із заплющеними очима й слухав: кроки по сходах, батько відчиняє комору. Незабаром з комори почулися звуки роботи. Як і кожного недільного ранку, батько щось клеїв та паяв.

За п'ятнадцять хвилин до восьмої з дзвіниці Святого Шпира пролунав дзвін, закликаючи на ранкову месу. Мате знову почув кроки по сходах ганку: Весна пішла на літургію, а згодом повернулася. Чув, як мати кашляла в коридорі, сушила одяг і нарешті відчинила двері до Сільвиної кімнати, маючи намір її розбудити.

А потому знову мамині кроки по сходах. Мати спустилася вниз, у двір, і відчинила двері майстерні.

Саме тоді, трохи перед десятою, до Мате з подвір'я долинула фраза, з якої почалася біда. Весна увійшла до майстерні й вимовила слова, які Мате почув чітко й розбірливо:

— Сільви нема, — сказала вона. — Її нема в кімнаті.

Це було в неділю, двадцять четвертого вересня, за десять хвилин до десятої ранку.

Того ранку вони не надто переймалися. Сьогодні це здається Мате жакливим, але він знає, що це щира правда. Ні мати, ні батько, ні він не хвилювалися.

Сільви немає — десь заночувала, чи рано вийшла, чи застрягла десь минулої ночі. Але повернеться. Нічого поганого не може статися. Це ж не американський мегаполіс, тут немає викрадачів, злочинців і серійних убивць. Це — Місто, а в Місті ніколи ні з ким нічого не траплялося.

Коли Мате підвівся, прийняв душ і вмився, мати ледь стурбовано запитала його, чи знає він, де його сестра. Мате відповів їй те, що знав. Учора ввечері вона була на рибальських фестинах, як і він. На фестинах грав гурт, а після концерту музику пускав діджей Робі. Сільва танцювала. Тоді він і бачив її востаннє: коли вона танцювала, близько одинадцятої.

Мате розповів це матері. Але розповів не все. Не сказав, що він із товаришами покинув фестини об одинадцятій, бо вони мали дві пляшки італійського коньяку і добру траву. Не сказав їй, що провів решту ночі на пляжі під затокою Травна, намагаючись спокусити дівчину з Нового Саду, яка звабливо розмовляла розтягнутою мовою. Не сказав матері, що випив майже літр коньяку і викурив пару косяків і що зараз йому смертельно болить голова від італійського пійла.

Він навіть не сказав їй, що об одинадцятій — коли він покинув фестини — бачив, як Сільва танцювала з Адріаном, сином пекаря Лекая. Не сказав, що Сільва раз чи двічі замовляла у діджея Робі пісню «Red Red Wine» від «UB40», і в момент, коли він ішов, вона звивалася в Адріанових обіймах у повільному ритмі реггі. Сільва теж не розп'якала би старим про його непристойну поведінку. Тож і він не мав наміру розп'якувати про Сільвину.

Мати вислухала його, докірливо кивнула, потім повернулася на кухню й почала чистити картоплю.

— Вона, певно, в Бране. Повернеться, — припустив Яків. Сказав це і повернувся до майстерні зовсім безжурний, абсолютно спокійний.

Наступну годину і п'ятдесят хвилин Яків провів у коморі, розважливо присвятивши себе радіоаматорству. Весна викла-

ла картоплю й курку на бритванку, потім сіла за кухонний стіл і почала читати недільну газету. Мате прийняв душ, потайки випив пігулку від головного болю й знов усамітнився в кімнаті, тепер уже затемненій, чекаючи, поки біль ушухне. Коли він прокинувся, біль минув. Хлопець зиркнув на годинник: було п'ятнадцять хвилин по першій.

О пів на другу він увійшов на кухню. Обід був поданий. На столі стояли тарелі, салат і пляшка білого вина, а від плити пахло печеною куркою. Але Сільви не було. Мате пам'ятає ту мить: уперше він трішки, але геть трішки, занепокоївся.

За п'ятнадцять третя Сільви ще не було. Весна стояла, притулившись до холодильника, з гнівним виразом обличчя. Батько стояв біля кухонного столу, поруч із келихами й тарелями, дивлячись на настінний годинник, на якому велика стрілка наближалася до цифри чотири. Нарешті о другій годині і двадцять хвилин він сказав:

— Мате, ану пройдиш містом. Пошукай її.

«Мате, пошукай її», — сказав батько о другій годині і двадцять хвилин, двадцять четвертого вересня вісімдесят дев'ятого року.

Мате тоді цього не знав. Але сьогодні знає: того дня, тієї години в його житті почалися пошуки.

* * *

О другій годині і двадцять хвилин Мате натягнув кросівки, вийшов з дому й вирушив шукати сестру. Спустився вуличкою на площу перед церквою, звернув на узвіз і пішов униз повз кооперативну вантажівку, припарковану за пекарнею Лекая. Спустившись до рибальської гавані, попрямував уздовж узбережжя до межі Міста, де обривалася цементована набережна, а будинки порідшали.

Він продовжував іти стежкою вздовж моря, між мурами сухої кладки й сірими борознистими кручами. Із цементованої доріжки вийшов на дорогу, вимощену камінням, а звідти — на ґрунтову втрамбовану стежку. Йшов утоптанною землею, доки не дійшов до каплиці Зорі Моря на мисі. Перетнувши мис, угледів мету, до якої прямував. За мисом, на самоті, осібно стояла садиба Роккових.

Того літа 89-го Сільва почала зустрічатися з Бране, сином Роккових. Це сталося десь напередодні літа, наприкінці травня або на початку червня. Одного вечора, після якоїсь вечірки з вином і травою, Бране і Сільва десь усаїтнілися. Коли вони повернулися, їхні руки були переплетені на таліях, а Бране саяв від щастя.

— Ми з твоєю сестрою разом, — сказав йому наступного дня Бране, а Мате від здивування нічого не відповів.

Він знав і раніше, що Сільва подобається Бране: Сільва, зрештою, подобалася всім чоловікам у Місті. Він згадав, як на першому курсі училища вони всі разом ходили ловити мідій у затоку Травну. Вони рушили у Травну трьома пластиковими шльопками, п'ятнадцять чоловік — туристів і місцевих. Закінчивши надвечір спустошувати мушлі, прив'язали шльопки й розпалили на березі багаття. Деякі загребці грали на гітарах, а довкола багаття кружляла пляшка кепського місцевого вина. Якоїсь миті Мате помітив, як Бране дивиться на Сільву. Він дивився на неї так, ніби хотів проковтнути поглядом. Однак того вечора Сільва приклеїлася до одного із загребців з гітарою. Дозволила йому обійняти себе, близько десятої вони почали цілуватися, він опустив руку значно нижче талії. Мате від ніяковості відвів погляд і зауважив Бране. Бране стояв біля багаття, похмурий і сумний, а на його обличчі читався вселенський розпач.

У вересні Сільва знову вирушила до школи в Спліт, і Бране, здавалося, заспокоївся. Однак його терплячість була винагороджена. Наступного травня Бране і Сільва нарешті почали зустрічатися, і ці стосунки тривали, незважаючи на те, що Сільва здебільшого перебувала поза Містом. З понеділка по п'ятницю вона мешкала в Спліті, живучи по-своєму. Поверталася до Міста на вихідні, і тоді вони з Бране проводили час разом. Бране приходив по неї до дверей хати, а потім вони йшли в одну з двох із половиною кав'ярень, які становили місцеве розважальне життя. Здавалося, Бране хотів проводити якомога більше часу з нею і якомога більше з нею на самоті. Але Сільва мала інші плани. Вона тягнула його туди, де були товариство, напої, розваги, де був і Мате. Мате іноді здавалося, що Бране волів, аби все було по-іншому. Але він рано зрозумів, що в їхній парі лідером є Сільва, а він — не критичним послідовником.

Невдовзі Мате дійшов до церковці Зорі Моря. Перед ним лежав мис півострова — місце, де материкова частина Міста найглибше впиралася в канал. Мис був відкритим для сироко, сірі голі й побиті сіллю скелі здіймалися високо вздовж материка. Колись казали, що цей мис небезпечний для моряків. Напевно, тому на ньому збудували капличку покровительки моря. Капличка була невеличка, не більша за собачу будку чи мангал. Вона притулилася до кінчика мису на сірих кострубатих камінцях. Мала двосхилий дашок, а на фронтоні — невеличкий металевий хрест, поїдений іржею. Під фронтоном кострубатими літерами було вигравіювано напис: «STELLA MARIS»*. У капличці стояла гіпсова статуя Богоматері. Вона була замкнена за ґратами, тож Мате здавалося, що Богоматір — бранка своєї маленької приватної темниці.

За каплицею Мате звернув з дороги до мису й попрямував далі стежкою між морськими скелями та високим сухокам'яним муром. З одного боку стежки розтяглися голі сірі схили, вимиті хвилями сироко. По інший бік, за муром, розлігся великий занедбаний простір, укритий цератонією, терном та дикими оливками. Тутешні жителі назвали цю місцевість на честь родини Бране «Рокковими землями». Мате йшов Рокковими землями, аж поки не наблизився до дому Бране.

Будинок Роккових самотньо стояв на плато біля моря. Перед будинком простягався сухий причал — похилий бетонний стапель, що закінчувався у воді, з врізаними рейками посередині. Батько Бране Тонко успадкував і стапель, і ремесло з ремонту суден. Він був виробником пластикових човнів. Замазував їх замазкою, латав, укріплював сітками та ремонтував осмос. Це була гучна, брудна й отруйна робота. Виконувати її він міг тільки в такому місці — подалі від людей та інших будинків.

Підійшовши до будинку, Мате почув гудіння шліфувального верстата. Він голосно привітався. Звук верстата затих. З-за одного з човнів визирнула Тонкова голова. Його борода і волосся були білі від пластикової тирси, ніби він був невдало перевдягненим Санта-Клаусом. Чоловік помітив Мате і кивнув, щоб той зайшов до будинку.

* «Зоря Моря» (латин.).

Дім Роккових був не якимось звичайним місцевим будинком. Коли Мате був дитиною, дім Роккових здавався йому палацом. Він був великий, обнесений муром, який обгороджував подвір'я. На подвір'я можна було потрапити через аркові ворота. На звисі арки один із предків вигравіював напис: «РОККУ РОККОВУ І ЙОГО ДІТЯМ, 1812 рік». Напис було нашкрябано незграбним кострубатим почерком, ніби його вигравіював хтось, хто заледве навчився писати.

Але якщо зовні садиба справляла враження королівської резиденції, то всередині це враження зникало. Мате звик до Весниного порядку, який часом межував з нудною прискіпливістю. Тому щоразу, коли Мате приходив до Роккових, його приголомшував суцільний невимовний безлад. На подвір'ї повсюди були розкидані дошки, амортизатори й балки, металобрухт і деталі. На бетонному плато перед коморою валялося кілька підвісних двигунів без кришок. На подвір'ї лежали відкриті відра із замазкою і котушки якоїсь білої шерстистої речовини, яку Тонко використовував для ремонту пластику. Враженню відьомського лігва сприяли і закрутки матері Бране. Уршула Рокков квасила цибулю-шалот, каперси, червону цибулю, оливки та морський кріп. Банки із закрутками стояли всюди на підлозі, сходах і ганку — зелені, коричневі й сині.

Мате зайшов на подвір'я, сподіваючись почути голос Бране чи Сільви, шукаючи одного з них поглядом. Але подвір'я було порожнім. Не знаючи, що робити, Мате зрештою гукнув Бране.

На ганок вийшла жінка років сорока з довгим темним волоссям, струнка. Це була Уршула, мати Бране. Поглянула, хто гукає, а коли побачила Мате, приязно всміхнулася.

— Бране спить, — сказала вона. — Він вернувся нині зрання з Ріски. Їздив на іспити в школу мореплавства. Щось термінове?

— Може, й так, — відповів Мате. — Ми не знаємо, де Сільва.

— Вона не з ним, — мовила Уршула. — Він приїхав нині зрання і з дороги ліг спати. Зачекай, я його розбуджу.

Уршула увійшла до хати, і Мате раптом стало соромно. Минулої ночі Бране не був у Місті. Він був десь у дорозі, у нічному автобусі. А його дівчина, сестра Мате, заливалася коньяком-колою і звивалася під «Red Red Wine» в обіймах

Адріяна. Він прийшов запитати Бране, де Сільва, але мав намір приховати від Бране цю потворну таємницю.

— Зараз вийде, — сказала Уршула, повернувшись на ганок. — Вмивається, зараз прийде, — додала вона, але не спустилася у двір і не запросила його нагору. Просто спостерігала за ним згори світлими сіро-синіми очима, які все ще робили її красивою жінкою.

«Двадцять років тому Уршула була найгарнішою дівчиною в Місті», — інколи казав батько Мате. Він говорив це в присутності Весни, але Мате ніколи не відчував, щоб Весна через це ревнувала. Красою Уршули захоплювалися так, як люди захоплюються грецькою вазою чи археологічним уламком: як чимось прекрасним, що давно й безповоротно надламале. «Хто б міг подумати, жи вона ся опинить там, на краю села, — відповідала Весна. — Думали, жи вона піде далеко, — казала, — але он де вона — на Роккових землях, з Тонком, у зацофаній хаті, вкритій шаром пластикової пилюки».

Так розповідали про Уршулу батько й мати Мате. І Мате, чекаючи на подвір'ї, поки Бране прийде до тями, бачив перед собою сцену їхніми очима. Навколо безлад, іржа і бруд. Будинок, який осипався і з якого опадала черепиця. І посеред усього цього вона — жінка, яка, незважаючи на свій вік, усе ще трималася гідно, ходила гордовито, мала сині очі, що натякали на колишню красу.

Так вони стояли — Уршула нагорі, а Мате внизу біля сходів, аж поки з кімнати не почулося глухе гупання кроків, а потім дзюрчання води з ванної кімнати. Бране нарешті вийшов на ганок, абияк причесаний, іще мокрий від умивання. Побачивши, хто надворі, він почервонів від ніяковості. Мате знав, що Бране перед ним, Сільвиним братом, завжди прагне справляти хороше враження.

— Я шукаю Сільву, — сказав Мате. — Ти знаєш, де вона?

— Не, — відповів той. — Я вернувся нині зрання з Ріски. Я думав задзвонити їй, коли трохи висплюся.

— Коли ви востаннє чулися?

— Позавчора.

— Ти знаєш, куди вона могла піти минулої ночі?

— Нікуди. Вона сказала, що лишиться вдома.

«Але не лишилася», — подумав Мате. Подумав про це, але не сказав жодного слова Бране.

— Може, нічого поганого? — запитав Бране.

— Я впевнений, що не, — відповів Мате. Попрощався і попрямував до воріт.

Рушив назад до Міста. Дійшов до каплиці на мисі, озирнувся і побачив Уршулу, яка все ще стояла в дверях і дивилася йому вслід.

* * *

З будинку Роккових Мате попрямував до центру. Прийшов до церкви, але вона була замкнена. Обійшов усі кав'ярні. Була тепла неділя, і всі містяни сиділи перед кав'ярнями. Моряки у відпустці, студенти на канікулах, місцева шпана в окулярах «Ray Ban». Працевлаштовані й безробітні, всі вони тут ніжилися на сонечку, мов ящірки, обговорюючи політику, сьорбаючи мале еспreso. Тільки її не було. Сільви не було ніде.

Зрештою, Мате попрямував до єдиного місця, куди ще не заходив, — до пекарні батька Адріана. Було пополудні, тому пекарня була зачинена. Він увійшов до будинку з заднього двору й побачив старого Лекає, який під фіговим деревом дрімав після нічної зміни. Мате з дверей привітався, а старий Лекай відповів йому заспаним бурчанням. Хлопець увійшов до хати.

Як тільки Мате побачив Адріана, то зрозумів, що Сільви з ним немає.

Він застав Адріана, коли той валявся на дивані. Був голий до пояса, в спортивних шортах «Adidas». Дивився італійський футбол по телевізору. Коли Мате ввійшов до кімнати, Адріан здивовано зиркнув на нього.

Мате запитав Адріана, де Сільва, і обличчя юнака скривилось від ніяковості.

Він не знав, де вона. Так, справді, сказав він, вони були разом минулої ночі. Танцювали до одинадцятої. Близько одинадцятої Сільва запропонувала йому «десь усамітнитися». Саме так і сказав: «Десь усамітнитися», — але водночас було помітно, що йому невимовно ніяково. Так, додав він, вони були разом приблизно до першої. Ходили на Хрестову косу. До великого хреста, на пагорб над резервуаром.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ. СІЛЬВА ЗНИКЛА

ОДИН. Весна (1989)	7
ДВА. Мате (1989)	13
ТРИ. Яків (1989)	32
ЧОТИРИ. Мате (1989)	43
П'ЯТЬ. Яків (1990)	53

РОЗДІЛ ДРУГИЙ. ШЛЯХИ, ЯКІ РОЗХОДЯТЬСЯ

ШІСТЬ. Весна (1991)	73
СІМ. Адріян (1995)	84
ВІСІМ. Мате (2001)	98
ДЕВ'ЯТЬ. Горький (2004)	122
ДЕСЯТЬ. Бране (2005)	147
ОДИНАДЦЯТЬ. Яків (2007)	166
ДВАНADЦЯТЬ. Ельда (2008)	176
ТРИНАДЦЯТЬ. Мате (2012)	189

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ. ПОВЕРНЕННЯ СІЛЬВИ

ЧОТИРНАДЦЯТЬ. Яків (2015)	205
П'ЯТНАДЦЯТЬ. Горький (2015)	213
ШІСТНАДЦЯТЬ. Ельда (2015)	224
СІМНАДЦЯТЬ. Горький (2015)	229
ВІСІМНАДЦЯТЬ. Весна (2015)	242

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ. ЧЕРВОНА ВОДА

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЬ. Горький (2016)	251
ДВАДЦЯТЬ. Уршула (1989)	258
ДВАДЦЯТЬ ОДИН. Горький (2016)	265
ДВАДЦЯТЬ ДВА. Уршула (2016)	272
ДВАДЦЯТЬ ТРИ. Мате (2017)	278